

ΚΕΤΕΒΕ

ISBN: 978-625-5695-33-8

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1564

Kozmopolitea - 02

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Bengisu Karakurt

Yayıma Hazırlayan
Gülsüm Badem

Düzeltili
Ahmet Yasin Çomoğlu

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Özkan Kaya

1. BASKI

Kasım 2025
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-posta: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Sertifika No: 47939

My Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Yılanlı Ayazma Sk.

No: 8/F Zeytinburnu / İstanbul

Tel: 0212 674 85 28

© 2021 Princeton University Press

© Özgün *The Invention of International Order: Remaking Europe After Napoleon* olan bu kitabın Türkçe hakkı, Princeton University Press ile anlaşmalı olarak Kalem Agency aracılığıyla Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

NAPOLYON SONRASI DÜNYA NASIL KURULDU?

Uluslararası Düzenin ve “Avrupa”nın İcadı

G L E N D A S L U G A

TÜRKÇESİ
S . ERDEM TÜRKÖZÜ

KETEBE

Glenda Sluga

1962'de Avustralya'da doğan Sluga, uluslararası ilişkiler tarihi ve küresel tarihte uzmanlaşmış bir tarihçidir. Sydney Üniversitesi'nden sonra Floransa'daki European University Institute'da (Avrupa Üniversitesi Enstitüsü) Uluslararası Tarih ve Küresel Tarih profesörü olarak çalışmaya başlamıştır. Araştırmaları, uluslararası düzenin icadı, diplomasi tarihi, kadınların ve toplumsal cinsiyetin uluslararası siyasetteki rolleri ile kozmopolitizm ve küreselleşmenin tarihsel kökenlerine odaklanır. Yayımlanmış 5 eseri bulunmaktadır.

S. Erdem Türközü

1972'de Ankara'da doğdu. 1996'da Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nden, 2001 yılında aynı üniversitenin Siyaset Bilimi Yüksek Lisans Programı'ndan mezun oldu. 2014'ten bu yana çeviri yapmaktadır. Yayımlanmış 30'a yakın çevirisi bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	9
Önsöz.....	13
Teşekkürler	15
Giriş.....	21
I. Diplomasi	35
II. Savaş ve Barış	55
III. Siyaset.....	75
IV. Kamusal ve Özel	93
V. Avrupa	111
VI. Çok Taraflılık	127
VII. Özgürlükler	147
VIII. Bilim	165

IX. Toplum.....	183
X. Kredi ve Ticaret	209
XI. Din.....	227
XII. Hristiyanlık.....	245
XIII. Uluslararası Finans.....	263
XIV. İnsanlık	279
XV. Realpolitik.....	295
XVI. Tarih	317
Sonsöz: Paradokslar.....	335
Kaynakça.....	421
Dizin.....	461

SUNUŞ

Uluslararası düzen, çağdaş düşünce dünyasının merkezî meselelerinden biri olmayı sürdürüyor. Devletlerarası ilişkilerden toplumsal yapılara, iktisadi dengelerden kültürel ağlara kadar uzanan bu konu, bugün olduğu gibi dün de farklı aktörlerin müdahalesiyle şekillendi. Bizler çoğu zaman bu düzenin kökenlerini kavramakta güçlük çektik ve yüzeysel açıklamalara teslim olduk. İçinde yaşadığımız dünyanın nasıl kurulduğunu anlamak isteyen herkes için doğru bilgiye dayanma zarureti bulunuyor. Elinizdeki eser, tam da bu zarureti karşılamak niyetiyle, okuru Napolyon Savaşları'nın ardından şekillenen siyasi ufka geri götürüyor; "uluslararası"nın icadını, iki asra yayılan çok taraflı ilkeler, pratikler ve beklentiler bağlamında yeniden düşünmeye davet ediyor.

Avrupa entelektüel tarihinin önde gelen araştırmacılarından Glenda Sluga'nın bu çalışması, Viyana Kongresi'nin zuhurunda diplomatların, aristokratların, bankerlerin ve kadınların nasıl bir rol oynadığını; modern uluslararası düzenin doğuşuna dair kalıplaşmış anlatıları sorguluyor. Batı'nın siyaset, kültür ve toplumsal dinamikler üzerinden kendi düzenini nasıl icat ettiğini gösteriyor. Rusya, Prusya, Britanya ve Avusturya'nın "Avrupa

Ahengi”ni kurarken barışı ahlâki bir hedef olarak yücelten diline; konferans diplomasisinin, sınır-ötesi ticaretin ve serbest ticaret ideallerinin nasıl bir bütün hâlinde ilerlediğine; komitelerden salonlara uzanan toplumsal çevrelerin bu dili nasıl sahiplendiğine dikkat kesiliyor. Böylece ortaya çıkan yeni “uluslararası siyaset”, hem kapsayıcı bir insanlık çağrısını hem de tutarlı biçimde Avrupa merkezli ve hiyerarşik otorite tasavvurunu aynı anda taşıyan bir tezat arz ediyor. Yahudilerin hakları ve Osmanlı’daki Hristiyan tebaanın himayesi gibi başlıklarda bankacı aileler ve hayır ağlarının oynadığı roller, Avrupa dışı toplulukların ve Hristiyan olmayanların siyasi meşruiyet alanının nasıl daraltıldığı gerçeğiyle çakışıyor.

Türkiye’deki okur için bu kitap iki bakımdan önemli. Birincisi, Viyana Kongresi merkezli bu tarih, 19. yüzyılda Osmanlı’nın dahil olduğu Avrupa “aile-i umûmiyesi” tahayyülünün nasıl kurulduğunu ve nasıl daraltıldığını, yani Osmanlı’nın değişken statüsünü gösteriyor. İkincisi, bugün savaş, salgın, ekolojik kriz ve ekonomik adaletsizlikler çağında uluslararası düzenin anlamını tartışırken, barış kurmanın “icat” edilebilir bir siyaset olduğunu anlıyoruz.

Kozmopolitea dizisi, tarihin farklı dönemlerinde ortaya çıkan “ortak insanlık” ve “evrensel yurttaşlık” ideallerini sorgularken, bu ideallerin nasıl küresel tahakküm kurmak için kullanıldığını göstermeyi amaçlamaktadır. Çokkültürlülük adıyla toplumsal homojenleştirmeyi, demokrasi söylemiyle meşrulaştırılan müdahaleleri ve “dünya vatandaşlığı” iddiasıyla kurulan ekonomik-ideolojik sömürü ağlarını mercek altına alıyoruz. Bu seri, küresel düzenin meşruiyetini sağlayan fikirleri ve pratikleri eleştirel bir gözle inceleyerek, okuru bu söylemlerin ardındaki gerçekliklerle yüzleşmeye davet ediyor. Amacımız, çok katmanlı ve karmaşık bir süreci, sahici kaynaklara dayanarak düşünce dünyamıza açıklık getirecek bir biçimde sunmaktır.

Bengisu Karakurt

ÖNSÖZ

Yirmi birinci yüzyılın başlarını ele alan bir tarihçi, uluslararası düzenin sonunun geldiğine dair öngörülerle dolu bir dünya görecektir. Bu karamsar öngörülere eşlik eden şey ise genellikle ABD'nin ve doların küresel yükselişe geçtiği İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği yıl olan 1945'e dair bir nostaljidir. Oysa bugün var olan uluslararası düzen, yirminci yüzyıl ortasındaki ittifakların çok ötesindedir. Söz konusu olan en az iki yüzyıllık çok taraflı ilkeler, uygulamalar ve beklentilerdir. Bu kitabın amacı, modern uluslararası siyaseti şekillendiren uluslararası düzen fikrinin kökenini bulmak için, on dokuzuncu yüzyılın başlarına geri dönmektir.

Onlarca yıl süren kıtasal savaşların ardından, 1814'te Avrupa imparatorluklarının oluşturduğu bir ittifak, Fransız askerî yayılcılığını durdurdu ve "Avrupa Ahengi"ni kurdu. Bu kritik dönemde Rusya, Prusya, Britanya ve Avusturya imparatorlukları, devletler arasındaki iş birliğini tarihte eşi görülmemiş bir düzeye çıkarmayı kabul etti. Amaçları, çok taraflılığı ilhak etmek, ahlâki bir hedefi bilhassa kalıcı barış idealini öne sürmektir.

Araçları ise diplomasi, uluslararası konferanslar, sınır ötesi ticaret ve hatta serbest ticaretti. Daha da önemlisi, bu uluslararası “siyaset”in diplomasi odağı giderek daha geniş bir kamuoyunun ilgisini çekti, komitelerden salon temelli toplumsal ortamlara kadar yayıldı. Bu yeni siyaset, devletlerarası ilişkilerin imkânlarını coşkuyla benimseyen insanlar için yeni bir ufuktu. Takip eden yıllarda yeni yöntemler, yeni beklentilerle beraber uluslararası ilişkilerin parametrelerini mütemadiyen yeniden tanımladı. Bir yandan insanlığa yapılan kapsayıcı çağrılar, diğer yandan ise dışlayıcı, tutarlı bir biçimde Avrupa merkezli ve hiyerarşik bir siyasi otorite anlayışı bunu mümkün kıldı. Geriye dönüp bakıldığında bu uzun tarih, bugün sarsıntı yaşayan uluslararası düzenimizin arka planındaki “uluslararası” fikrini ve “nizam verme”ye yönelik hareketleri anlamamıza yardımcı olur: Neyi uluslararası siyaset sayacağız? Siyaset nasıl örgütlenebilir? Kimler buna hangi amaçlarla katılmalı ya da katılabilir?

Napolyon Savaşları’nın bitişinden bu yana geçen iki yüzyılda, insan yaşamının tüm boyutlarını sarsan köklü değişimler yaşandı. Atlardan buhar makinelerine, uçan araçlara ve sanal gerçekliğe; birkaç imparatorluğun ve hanedanın paylaştığı bir Avrupa’dan ulus-devletler sistemine; salon sohbetlerinden ve düellolardan nükleer tehdit stratejilerine ve yapay zekâ destekli savaşırlara uzanan büyük dönüşümler gördük. Yine de uluslararası düzenin hâlâ geçerliliğini koruyan temel unsurları, on dokuzuncu yüzyılın başlarında Avrupa’da doğan barış vaatlerinin ideolojik ve pratik köklerine dayanmaktadır. Bugün karşı karşıya olduğumuz savaş, salgın, ekonomik ve toplumsal adaletsizlik, sistemik çöküş ve küresel ekolojik kriz gibi eşi benzeri görülmemiş varoluşsal tehditler, bazı kişileri “tarihten ders çıkarmanın da sınırı var” demeye sevk edebilir. Ancak iki yüz yıllık bu tecrübe, yönümüzü tayin etmemize yardımcı olabilir. Bu tecrübe, barış yapmanın her zaman yeni icatların anası olabileceğini teyit etmesi açısından da hâlâ önemlidir.